

Uitleg opdracht bij ' Chimps onder elkaar' van Bert Haanstra
- Mariken Schaaff

Van 0:00 min tot 6:00 min is een introductie. Bij gedragsonderzoek is het gebruikelijk moeder en kind namen te geven die met dezelfde letter beginnen: In dit geval: Spin en Soko, Tepel, Tirza en Tarzan, Puit en Ponga

Waar het bij gedrag i.h.a. en bij deze film in het bijzonder om gaat is om het op een zo eenduidig mogelijke manier te bestuderen en te noteren.

Daarvoor gebruiken we een ethogram en een protocol.

In een **ethogram** geef je zo nauwkeurig mogelijk weer welk gedrag een dier vertoont. Achter ieder verschillend soort gedrag schrijf je een afkorting (dit is om later makkelijker en sneller dingen te kunnen noteren, vaak hebben in het echt de individuen ook afkortingen).

Een eenvoudig voorbeeld van een ethogram:

lopen	Lo
zitten	Zi
eten	Et
drinken	Dr

Om goed te leren om gedrag heel nauwkeurig te omschrijven kun je het beste een stukje van de film gebruiken over drinken. (vanaf 6:00 min tot 7:50 min). Als je dit de eerste keer bekijkt dan zou je misschien voor ieder dier drinken noteren. Als je dit nauwkeurig (een tweede keer) bekijkt dan kun je de IIn heel precies laten opschrijven hoe de verschillende chimps drinken. Geef ze dan na elke keer dat je een manier gezien hebt even de tijd om dit goed te verwoorden en stop dus steeds even de film. Wees hier wel duidelijk: het hangt ervan af wat je wilt onderzoeken of je onderscheid maakt tussen de verschillende manier van drinken of dat je het allemaal drinken noemt.

De verschillende manieren van drinken:

Met lippen direct uit gracht drinken
Scheppen met hand, dicht bij het water
Scheppen met hand, verder van water
Van grond drinken
Stokje in water doen en opzuigen van stokje
Met dop van schrikdraad water scheppen en uit dop drinken
Met grotere dop met gaatje (is in principe dezelfde manier als hierboven)

Dop met gaatje laten leeglopen in open mond

Mond open houden onder regenpijp

Als je een ethogram hebt gemaakt kun je gaan turven hoe vaak iets voorkomt. Je maakt dan een protocol.

Voordat je een protocol maakt, maak je een aantal keuzes t.a.v. dat wat je gaat onderzoeken:

- Ga je 1 dier volgen (dit is in de opdracht van blijdorp het geval) of bijv. alle vrouwtjes of alle individuen van de groep?
- Is de volgorde waarin de handelingen plaatsvinden belangrijk of alleen de frequentie?
- Is de tijdsduur van de handelingen belangrijk?

Een **protocol** geeft aan de hand van de afkortingen van het ethogram aan hoe vaak en eventueel in welke volgorde de verschillende gedragingen voorkomen.

Van 7:50 tot 13:55 gaat het over moeder/kind relatie. Is gewoon leuk om te kijken.

Van 13:55 tot 16:15 gaat over het gebruik van hulpmiddelen

Er zijn twee stukken van de film waar je goed een ethogram en protocol van kan maken: Jonas die een blaadje sla uit het water probeert te halen en Wouter die met een boomstam bij blaadjes probeert te komen.

Van 16:15 tot 18:00 probeert Jonas met een stok een blaadje sla uit het water te halen.

Hiervan eerst een ethogram laten maken. (dus alle gedragingen die de Iln zien onder elkaar op laten schrijven). Dit ethogram van Jonas ziet er dan ongeveer als volgt uit (hangt ook een beetje af tot in welk detail een leerling iets wil bestuderen, je kunt bijv ook naar alleen de lichaamshouding kijken of alleen de gezichtsuitdrukking, om maar iets te noemen...):

Stok oppakken

Reiken met stok naar slablaadje

Weglopen van water

Terug lopen naar water (met 3 kleine stokjes)

Stok in water gooien

Rondkijken

Stok naar schildpad gooien

Slablaadje uit het water halen

Slablaadje opeten

Met stok naar andere chimp slaan

Daarna er afkortingen bij laten bedenken dus bijv.:

Stok oppakken	Sto
Reiken met stok naar slablaadje	Rei
Weglopen van water	Wew
Terug lopen naar water (met 3 kleine stokjes)	Tew
Stok in water gooien	Stg
Rondkijken	Ron
Stok naar schildpad gooien	Sts
Slablaadje uit het water halen	Hal
Slablaadje opeten	Sop
Met stok naar andere chimp slaan	Stc

Daarna een protocol:

Hier kun je goed uitleggen dat de keuze voor wat ze willen onderzoeken belangrijk is voor de manier van opschrijven.

Als de volgorde niet belangrijk is dan kan het als volgt:

Sto	I
Rei	IIIIIIIIII
Wew	I
Tew	II
Stg	I
Ron	II
Sts	I
Hal	I
Sop	II
Stc	I

Als de volgorde wel belangrijk is kun je de verschillende afkortingen achter elkaar opschrijven. Je moet ze dan wel eerst goed kennen om dit te doen. Het voordeel hiervan is dat je ze daarna ook nog kunt turven als je dit hebt genoteerd. Je krijgt dan bijv.

Sto, Rei, Wew, Tew, Rei, Stg, Ron, Sts, enz.

Het tweede stuk van de film wat geschikt is voor een ethogram en protocol gaat over Wouter.

Van 18:00 tot 22:18 Wouter probeert met een boomstam bij een tak met blaadjes te komen.

Het ethogram wat hierbij hoort kan er als volgt uitzien

Boomstam rollen	Br
-----------------	----

Boomstam trekken	Bt
Boomstam proberen rechtop te zetten	Bz
Even wachten	Wa
Op kop krabben	Kk
Op boomstam klimmen	Bk
Van boomstam afspringen	Bs
Naar boven kijken (afstand schatten zoals in de film genoemd is een interpretatie en mag niet!) zitten	Kij Zi
Stukje naar beneden op boomstam	Bb
Van boomstam weglopen	Bw

Let op dat ze hier niet het klimmen van Jonas op de boomstam erbij zetten!. In dit protocol en ethogram gaat het alleen om gedrag van Wouter! Het omhoog houden van de boomstam (zodat Jonas erop kan klimmen) mag er wel bij. Ook hier kun je weer een protocol van maken.